

BERGEN KOMMUNE

Bedre kunnskap – bedre helse

Plan for forskning, innovasjon og utdanning for
helse- omsorgstjenesten i Bergen kommune

2022–2027

Bedre kunnskap – bedre helse

BERGEN
KOMMUNE

Bergen bystyre behandlet saken i møtet 24.05.2022 sak 119/22 og fattet følgende vedtak:

1. Bergen bystyre vedtar planen «Bedre kunnskap – bedre helse: Plan for forskning, innovasjon og utdanning for helse- og omsorgstjenestene 2022-2027».
2. Planen «Bedre kunnskap – bedre helse: Plan for forskning, innovasjon og utdanning for helse- og omsorgstjenestene 2022-2027» rulleres hvert 5. år.
3. Bystyret ber om en statusmelding for planen medio 2025.

Bystyret vedtok følgende merknader til temaplanen:

- Bystyret mener at forskning på barn og unges helse burde vært mer belyst i planen.
- Bystyret ber byrådet samarbeide med UiB for å inngå avtale som sikrer at den forskning som leger i ALIS ordningen gjør, kan bli godkjent som en del av deres utdanningsløp

Byrådens forord

Kunnskapsbasert tjenesteutøvelse er hjørnesteinen i kommunens helse- og omsorgstjenester. Alle innbyggere skal ved behov for helsetjenester ha tillit til at de møtes av med kompetente fagpersoner som baserer seg på god og oppdatert kunnskap. Derfor er forskning på hvilke tiltak som fungerer best helt nødvendig. I dette arbeidet har Bergen kommune en viktig rolle som kunnskapsutvikler i arbeidet med å forebygge sykdom og helseplager. Kunnskap om behandling og pleie i helse og omsorgssektoren har styrket seg, samtidig som det fortsatt er stort behov for mer forskning. For å løse morgendagens utfordringer trenger vi kunnskap om nye måter å jobbe på, og at denne kunnskapen deles og brukes på en måte som kommer kommunens innbyggere til nytte.

Fremskritt innenfor forskning, innovasjon og utdanning skapes best i samarbeid som går på tvers av fagfelt, sektorer og kommuner. Derfor har Bergen kommune satset på sterkt samarbeid med de fremste kunnskapsmiljøer innenfor temaer som er relevante for de kommunale helsetjenester. I sentrum for denne satsingen står Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest, som jobber med å skape de beste forutsetninger for at kunnskap skal skapes og brukes til å løse utfordringer i kommunens helse- og omsorgstjenester. Visjonen om at god kunnskap oppstår i godt samarbeid er også bakgrunnen for kommunens tunge satsing på å utvikle innovative helse- og omsorgsløsninger ved Alrek helseklynge.

Kunnskapsbyen Bergen har også tatt en sentral rolle i arbeidet med å bygge et kunnskapssystem for kommunene. Med støtte fra KS er Bergen kommune og Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest pådriver for opprettelsen av et regionalt samarbeidsorgan for forskning. Slik vil Bergen stå i front for arbeidet med et bedre kunnskapsgrunnlag for hele sektoren.

Byrådet legger frem en konkret plan som skal styrke det gode kunnskapsarbeidet som gjøres i Bergen kommune. Planen vil bidra til å ruste kommunen som en aktiv og partner i forskningssamarbeid som ikke bare blir forsket på, men også forsker med for å komme frem til den mest relevante kunnskapen for kommunens tjenester.

Takk til alle som har kommet med innspill og bidratt til planarbeidet.

Vi ser frem til å jobbe sammen med gode partnere med å utvikle gode systemer for bedre kunnskap og bedre helse for byens innbyggere!

APRIL 2022 BEATE HUSA
BYRÅD FOR ELDRE, HELSE OG FRIVILLIGHET

Innhold

Sammendrag.....	6
1. Innledning.....	9
1.1 Bakgrunn.....	10
2. Visjon.....	13
3. Forskningssamarbeid.....	15
4. Samarbeidsområder.....	17
5. Forskningsfinansiering.....	19
6. Mål og tiltak.....	21
6.1 Systemer for kunnskapsutvikling.....	21
6.2 Forskningssamarbeid.....	22
6.3 Kunnskapsbasert innovasjon.....	23
6.4 Utdanning.....	24
6.5 Kommunen som aktiv forskningspartner.....	24
6.6. Kunnskapsbasert praksis.....	25
7. Økonomiske rammer for planen.....	27
8. Oppfølging av mål og tiltak.....	28

Grafisk produksjon: Molvik Grafisk AS
Forsidefoto: Eivind Senneseth
Bilder og illustrasjoner: stock.adobe.com

Sammendrag

Oppdatert og relevant kunnskap er en grunnleggende forutsetning for å kunne tilby gode helse- og omsorgstjenester. Bergen kommune opplever en økning i omfang av oppgaver og ansvarsområder som stiller større krav til bruk av oppdatert kunnskap.

For å møte disse utfordringene er det nødvendig å øke den forskningsbaserte kunnskapen om tjenestene og forebyggende helsearbeid gjennom styrket samarbeid med forskningsmiljøene. Det er behov for gode systemer og metoder som sørger for at tjenestene kan nyttiggjøre seg ny kunnskap, samt kompetente medarbeidere som har mulighet til å jobbe kunnskapsbasert.

Denne temaplanen er kommunes viktigste strategiske satsing for å:

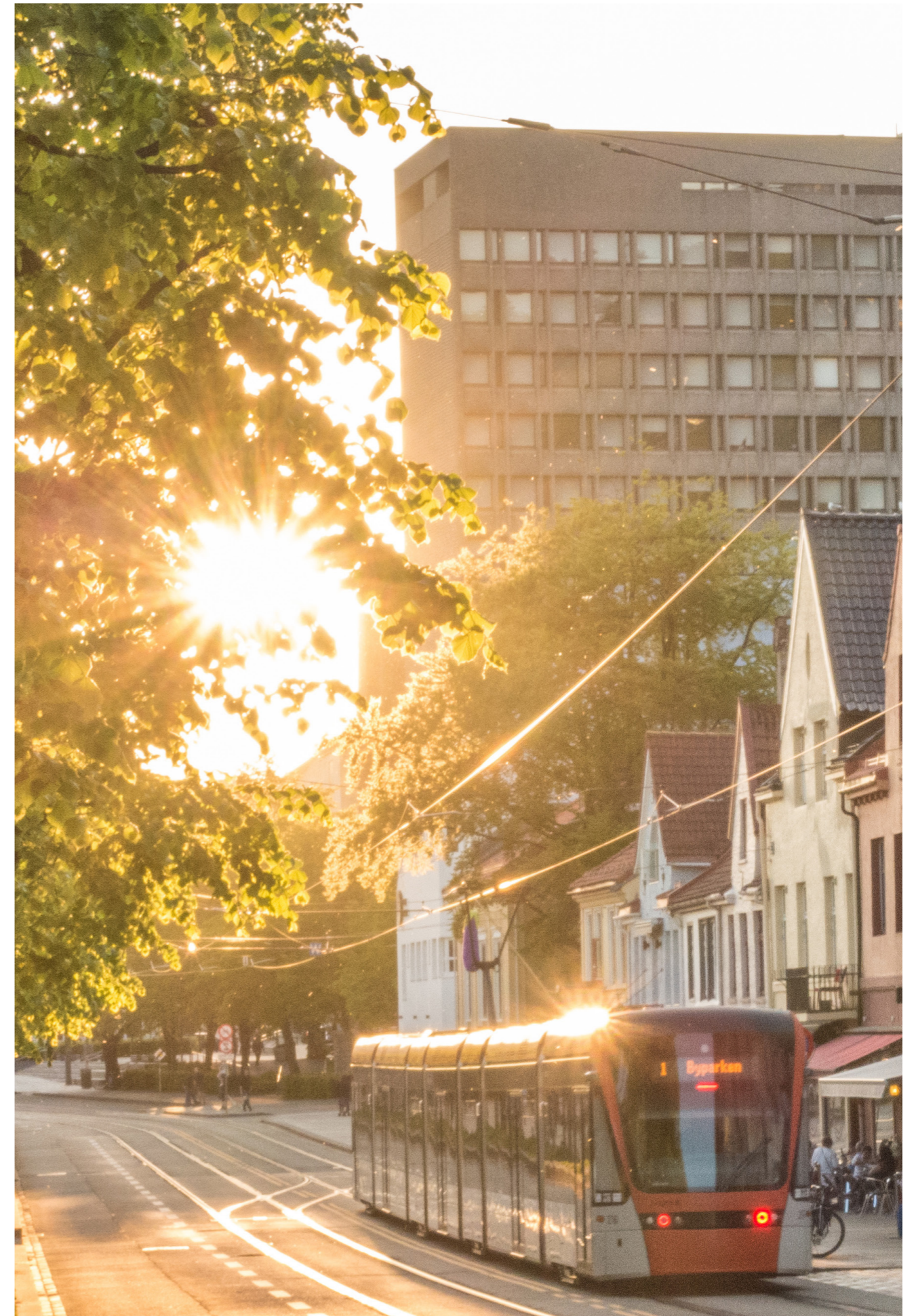
1. Sikre gode, kunnskapsbaserte og bærekraftige helse- og omsorgstjenester, og forebyggende og helsefremmende tiltak
2. Få kunnskap om hvordan kommunens samlede helse- og omsorgsressurser kan utnyttes bedre

Planen løfter visjonen om at Bergen kommune skal gå i front for en kunnskapsbasert helse og omsorgstjeneste kjennetegnet av høy kvalitet, pasientsikkerhet, brukermedvirkning og effektivitet. Dette skal oppnås ved hjelp av forskning, kunnskapsbasert praksis, kompetente medarbeidere og innovativ utvikling. Ved å innta en aktiv rolle i forskning med landets mest kompetente fagmiljøer ønsker Bergen kommune å oppnå bedre tjenester og bedre helse for kommunens innbyggere. Alrek helseklynge, og Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest utgjør de viktigste samarbeidsarenaene for forskning, innovasjon og utdanning for og med kommunen.

Bergen kommune skal nå disse målsettingene gjennom seks satsingsområder:

1. Systemer for kunnskapsutvikling
2. Forsknings samarbeid
3. Kunnskapsbasert innovasjon
4. Utdanning
5. Kommunen som aktiv forskningspartner
6. Kunnskapsbasert praksis

Under hvert av disse satsingsområdene er det foreslått tilhørende tiltak for å bygge en god struktur for forskning, innovasjon og utdanning i kommunen. Blant de mest sentrale tiltakene er. Tiltakene vil støtte opp om arbeidet med å ruste kommunen til å bli en aktiv aktør innen forskning, innovasjon og utdanning for helse- og omsorgstjenestene. De adresserer både behov for intern kompetanseheving og deltakelse i samarbeidsprosjekter med eksterne samarbeidspartnere.

1. Innledning

Bergen kommune står overfor store endringer som vil sette sitt preg på de kommunale helse og omsorgstjenestene. På grunn av den demografiske utviklingen vil kommunen i årene fremover oppleve en økende etterspørsel etter helse- og omsorgstjenester, samtidig som det blir færre yrkesaktive¹. I tråd med samhandlingsreformen som overfører flere oppgaver fra sykehusene til kommunene, vil kommunen samtidig få større ansvar for innbyggernes helse. For å møte disse utfordringene er det nødvendig å øke den forskningsbaserte kunnskapen om tjenestene og forebyggende helsearbeid gjennom styrket samarbeid med forskningsmiljøene². Det er videre behov for gode systemer og metoder som sørger for at tjenestene kan nyttiggjøre seg ny kunnskap, samt kompetente medarbeidere som har mulighet til å jobbe kunnskapsbasert. Med oppdatert kunnskap og metoder for å ta den i bruk kan kommunen jobbe målrettet mot FNs bærekraftsmål³ om å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle byens innbyggere.

«**Bedre kunnskap - bedre helse: Plan for forskning, innovasjon og utdanning for helse- og omsorgstjenesten i Bergen kommune 2022-2027**» er en temaplan som har som formål å gi en helhetlig strategisk retning for arbeidet med forskning, innovasjon og utdanning innen kommunens helse- og omsorgstjenester. Temaplan er kommunens mest omfattende type plan og inneholder derfor både en overordnet visjon, mål, satsingsområder og tiltak. Planen bygger videre på Plan for forskning innovasjon og utdanning for helse- og omsorgstjenesten i Bergen kommune 2016-2019. Den legger opp til å styrke kommunens ambisiøse arbeid med kunnskapsutvikling og satsing på kunnskapsbasert forebyggingsarbeid og tjenester.

Planen synliggjør Bergen som en kunnskapsby³ som jobber aktivt med forskning, innovasjon og utdanning. Den danner grunnlaget for at kommunen skal kunne frembringe og bruke oppdatert kunnskap for å sikre gode helse- og omsorgstjenester.

Planen er kommunes viktigste strategiske satsing for å:

- Sikre gode, kunnskapsbaserte og bærekraftige helse- og omsorgstjenester, og forebyggende og helsefremmende tiltak
- Få kunnskap om hvordan kommunens samlede helse- og omsorgsressurser kan utnyttes bedre

Om planarbeidet

«**Bedre kunnskap – Bedre helse: Plan for forskning, innovasjon og utdanning for helse- og omsorgstjenestene i Bergen kommune 2022-2027**» er utviklet av en plangruppe med representanter fra Byrådsavdeling for eldre, helse og frivillighet og Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig. Plangruppen har hentet inn innspill fra en intern og en ekstern referansegruppe. Den interne referansegruppen besto av representanter fra ulike områder og etater av kommunens helse- og omsorgstjenester, samt miljøer i kommunen som jobber med forskning, innovasjon og utdanning. I den eksterne referansegruppen satt representanter fra forsknings- og utdanningsmiljø kommunen har samarbeid med gjennom Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest samt representanter fra Alrek helseklynges brukerpanel. Planen har videre vært diskutert i kommunens sentrale forsknings- og utviklingsnettverk og det har vært mulig for alle ansatte i Byrådsavdeling for eldre, helse og frivillighet og Byrådsavdeling for arbeid, sosial og

1 Meld. St. 38 (2020-2021)

2 Bergen 2030 - Kommuneplanens samfunnsdel

3 Bergen og verden Internasjonal handlingsplan for Bergen kommune

bolig å komme med innspill. Planutkastet har blitt revidert etter hver runde med innspill. I januar 2022 ble planutkastet sendt på høring og mottok gode høringsinnspill. Disse er reflektert i den endelige planen.

1.1 Bakgrunn

Oppdatert og relevant kunnskap er en grunnleggende forutsetning for å kunne tilby gode helse- og omsorgstjenester⁴. Bergen kommune opplever en økning i omfang av oppgaver og ansvarsområder som stiller større krav til bruk av oppdatert kunnskap. Flere oppgaver er overført fra spesialisthelsetjenesten til kommunene. Kommunale helse- og omsorgstjenester har fått ansvar for oppfølging av pasienter med mer sammensatte behov⁵. Antall eldre over 80 år vil dobles innen 2040 og personer med ulike diagnoser lever lenger enn tidligere⁶.

Byens innbyggere er i kontakt med kommunale helse- og omsorgstjenester gjennom hele livet, fra svangerskap og fødsel til livets siste fase. Også blant barn og unge opplever kommunen større utfordringer, blant annet med et økende omfang av psykiske lidelser.

Sosial ulikhet i helse er også et økende problem i norske byer⁷. Dette krever et livsløpsperspektiv på helse- og omsorg som vektlegger forebyggende og helsefremmende tiltak så vel som effektive helse- og omsorgstjenester av høy kvalitet. Kommunene har et lovfestet ansvar for å ha oversikt over og å legge til rette for god folkehelse og iverksette helsefremmende og forebyggende tiltak. Covid-19-pandemien har vist kommunens sentrale rolle i helseberedskap

og håndtering og forebygging av epidemier. For å kunne jobbe målrettet på alle disse områdene kreves videreutvikling av kunnskapsgrunnlaget om forebyggende helsearbeid, de kommunale helse- og omsorgstjenestene og systemer og metoder for å ta ny kunnskapen i bruk.

I Norge er budsjettet til primærhelsetjenestene på størrelse med budsjettet til spesialisthelsetjenestene⁸. Likevel er helseforskningsinnsatsen i liten grad rettet mot kommunene. Til forskjell fra i spesialisthelsetjenestene finnes det også få systemer som gir god oversikt over forskning- og utviklingsaktiviteter i kommunene⁹. For lite kunnskap om kommunale helse og omsorgstjenester påvirker både kvalitet, effektivitet og pasientsikkerhet i tjenestetilbudet.

Helse- og omsorgsdepartementet har utformet en bred strategi for forskning og innovasjon innenfor helse og omsorg kalt HelseOmsorg21. Strategien foreslår et kunnskapsløft for kommunene. Den vil styrke innovasjon og forskning i, med og for kommunen, bygge strukturer for forskning- og utviklingsarbeid og tydeliggjøre det kommunale ansvaret for forskning. HelseOmsorg21-strategien peker på at kommunens kunnskapssatsing må skje i samarbeid med forskningsmiljøene og kommunenes behov for kunnskap må være førende for valg av hva som skal forskes på. For å følge opp HelseOmsorg21 ble Kommunenes strategiske forskningsorgan i 2017 satt ned for å lage rammer for et kunnskapsløft for kommunene. De pekte på behovet for gode strukturer for å jobbe målrettet med forskning og kunnskap i kommunal sektor¹⁰. Behovet for en satsing på et kunnskapsløft for kommunene ligger til grunn i nasjonale føringer om helse- og omsorgstjenestene, som blant annet i kvalitetsreformen «Leve

hele livet» om eldre og aldersvennlige samfunn¹¹ og «BarnUnge- 21», en nasjonal strategi for kunnskap om utsatte barn¹².

Kommunens kunnskapsarbeid

Bergen kommune opprettet i 2015 Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest. Kunnskapskommunen utgjorde en nyskapende satsing på kunnskapsutvikling i kommunene. Satsingen er i tråd med føringene i HelseOmsorg21, og skal bidra til medlemskommunenes¹³ samhandling med regionens forsknings- og utdanningsinstitusjoner. For Bergen har samarbeidet i Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest bidratt til bedre organisering av forskningsaktiviteter. Det har også styrket kommunens posisjon for å få bedre kunnskap om kommunale helsetjenester.

Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest har vært en foregangsmodell for andre kommunesamarbeid rundt forskning innovasjon og utdanning og har blitt brukt som modell i KS sitt arbeid med å bygge en nasjonal struktur for et kunnskapssystem for kommunene¹⁴.

For å legge til rette for kunnskapsbaserte tjenester er det nødvendig med relevant forskning av god kvalitet. Dette krever at kommunen selv er aktiv i å bringe frem relevante forskningsspørsmål. Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest har jobbet målrettet for å styrke kommunen som samarbeidspartner i forskning. Kunnskapskommunen legger til rette for at kommune deltar aktivt i forskingsprosjekt samt tar i bruk forskningsbasert kunnskap. En viktig del av dette arbeidet har bestått i å øke bevisstheten om forskning og kunnskapsbasert praksis i driftsetatene i Byrådsavdeling for eldre, helse og

frivillighet og to etater i Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig¹⁵. Etablering av en ordning med forsknings- og utviklingskontakter i etatene som tar imot henvendelser om forskningssamarbeid og bidrar til å identifisere kunnskapsbehov har vært av stor betydning for denne prosessen.

Bergen kommune har gjennom Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest ledet arbeidet med å opprette Kommunenes Strategiske Forskningsorgan Vest i samarbeid med KS. Organet samler kommuner på hele Vestlandet og har som formål å styrke infrastrukturen for relevant forskning for kommunene. Kommunenes Strategiske Forskningsorgan Vest er en pilot for en nasjonal samarbeidsmodell for et kunnskapssystem for kommunale tjenester.

Kommunen har også etablert en ordning for kunnskapsstøtte til kommunene på Vestlandet. Med KS og forskningspartnere ved Folkehelseinstituttet og Høgskulen på Vestlandet leverer ordningen forskningsbasert kunnskap som kan tas i bruk som beslutningsstøtte for kommunene. Bergen kommune har gjennom dette arbeidet hatt en sentral rolle i et kunnskapsløft for kommunenes helse- og omsorgstjenester i hele region Vest.

4 Bergen 2030 - Kommuneplanens samfunnsdel

5 Meld. St. 38 (2020-2021)

6 SSB – Regionale befolkningsframskrivinger - Bergen

7 <https://www.fhi.no/nettpub/hin/grupper/sosiale-helseforskjeller/>

8 SSB Helseregnskap

9 NIFU-rapport 2020

10 KSF sluttrapport (2019)

11 Meld. St. 15 (2017-2018)

12 <https://www.barnunge21.no/>

13 Alver, Askøy, Austrheim, Bjørnafjorden, Masfjorden, Osterøy, Vaksdal og Voss er også medlemskommuner i Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest

14 <https://www.ks.no/fagomrader/forskning-og-utvikling-fou/forskning-og-utvikling/forskning-for-i-ogmed-kommunesektoren/kommunenes-strategiske-forskningsorgan/hva-gjor-ks/>

15 Etater i Byrådsavdeling for eldre, helse og frivillighet: Etat for sykehjem, Etat for vurdering og rehabilitering, Etat for hjemmebaserte tjenester og Etat for helsetjenester. Etater i Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig: Etat for tjenester til utviklingshemmede og Etat for barn og familie.

2. Visjon

Bergen kommune skal gå i front for en kunnskapsbasert helse- og omsorgstjeneste kjennetegnet av høy kvalitet, pasientsikkerhet, brukermedvirkning og effektivitet. Dette skal oppnås ved hjelp av forskning, kunnskapsbasert praksis, kompetente medarbeidere og innovativ utvikling. Ved å innta en aktiv rolle i forskning med landets mest kompetente fagmiljøer ønsker Bergen kommune å oppnå bedre tjenester og bedre helse for kommunens innbyggere.

Kommunen har som mål å sette av 0,1% av det totale helse- og omsorgsbudsjettet til forsknings-, utdannings- og innovasjonsformål. På denne måten kan Bergen kommune bygge en solid struktur for forsknings- og innovasjonsarbeid. Det vil bidra til at kommunen kan søke om og gjennomføre flere eksternt finansierte forskningsprosjekter i samarbeid med relevante fagmiljøer.

3. Forsknings samarbeid

God kunnskap springer ut av godt samarbeid. Kommunen er avhengig av godt tverrfaglig fundert samarbeid både med forskings- og utdanningsinstitusjonene, frivillig og privat sektor. Bergen kommune har satt forskningssamarbeid i sentrum av to viktige satsinger: Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest og Alrek Helseklynge.

Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest
Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest er en satsing på samarbeid mellom kommuner og forsknings- og utdanningsinstitusjoner for å styrke kunnskapsutvikling i kommunenes helseog omsorgstjenester¹⁶. Bergen kommune vil videreføre og utvikle Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest sammen med de andre partnerne i samarbeidet. Bergen har som ambisjon å være pådriver for økt satsing på godt kunnskapsgrunnlag for kommunal sektor, og vil gjennom Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest bidra til et felles kunnskapsløft for alle kommunene i regionen.

Tett samarbeid mellom kommunen og forsknings- og utdanningsinstitusjoner er viktig for flere tjenesteområder. Erfaringene og strukturene som er bygget opp gjennom Kunnskapskommunens arbeid har stor overføringsverdi til flere kommunale tjenesteområder enn helse- og omsorgssektoren, og ansatte i Kunnskapskommunen vil dele modellen for forskningssamarbeid med andre deler av kommunen. Kommunen ønsker i løpet av planperioden å utvide Kunnskapskommunen til å jobbe for et

styrket kunnskapsgrunnlag for andre av kommunens tjenesteområder. En slik utvidelse av Kunnskapskommunen er avhengig av at det prioriteres budsjettmidler til det.

Alrek helseklynge

Alrek helseklynge er en sentral del av Bergen kommunes satsing på forskning, innovasjon og utdanning. Den er en unik satsing på folkehelse og primærhelse som samler relevante forsknings- og utdanningsmiljø i Bergen og på Vestlandet¹⁷. Klyngen har som formål å skape innovative helse- og omsorgsløsninger for hele mennesket ved hjelp av fremragende forskning og utdanning, fullverdige praksisarenaer og tverrfaglig samhandling. I Alrek helseklynge skal Bergen kommune jobbe for at forsknings- og utdanningsprosjekt som utvikles i klyngen møter kommunen og innbyggerne sine behov – i dag og for fremtiden. I dette arbeidet er sosial ulikhet i helse, og bedre ivaretagelse av sårbare grupper et viktig område. Kommunen er og skal være en synlig partner i Alrek helseklynge som nyttiggjør seg av klyngen som samarbeidsarena for utveksling av ideer og prosjektutvikling.

¹⁶ Kommunepartnere per 2021: Alver kommune, Askøy kommune, Austrheim kommune, Bergen kommune, Bjørnafjorden kommune, Vaksdal kommune, Masfjorden kommune, Osterøy kommune, Voss herad, Universitetet i Bergen, Høgskolen på Vestlandet, NORCE, Helse Bergen, Haraldsplass Diakonale Sykehus, Folkehelseinstituttet og VID vitenskapelige høyskole

¹⁷ Partnere i Alrek helseklynge: Bergen kommune, Universitet i Bergen, Vestland fylkeskommune, Høgskulen på Vestlandet, Helse Bergen, Norce, Haraldsplass diakonale sykehus, Folkehelseinstituttet og VID vitenskapelige høyskole

Andre virkemidler

Kommunen vil legge til rette for økt forskningssamarbeid gjennom at ansatte i kommunen har akademiske bistillinger i kunnskapsinstitusjonene hvor det er hensiktsmessig. Dette kan blant annet bidra til bedre kunnskap om kommunal sektor i utdanninger som utdanner fremtidige arbeidstakere i kommune. Kommunen vil også fortsatt benytte seg av Forskningsrådets ordning med offentlig ph.d. Dette er en ordning hvor Forskningsrådet medfinansierer at en ansatt i kommunen gjennomfører en ph.d.-utdanning med et forskningsprosjekt i kommunen.

I tråd med «**Plan for forskning, innovasjon og utdanning for helse- og omsorgstjenestene 2016-2019**» har kommunen inngått flere konkrete forskningssamarbeid med sterke fagmiljøer fra kunnskapsinstitusjonene. Disse prosjektene har bidratt til å frembringe relevant og nyttig kunnskap på områder som for eksempel bruk av lys for å fremme god søvn hos beboere på sykehjem¹⁸ eller hvordan skape helsefremmende miljø for ungdom på sosiale medier¹⁹. Noen prosjekter har samtidig synliggjort behovet for en strategi for forskning, innovasjon og utdanning som tydeliggjør kommunens rolle som aktiv forskningspartner som forsker med i stedet for bare å bli forsket på.

Kommunen vil i større grad å ta initiativ til forskningssamarbeid og å være prosjekteier i søknader om midler til forsknings-, utdannings- og innovasjonsprosjekter. Det vil bidra til at kommunen i enda større grad kan sette agenda for hvilke temaer som skal forskes på, slik at forskningen blir mer relevant for kommunens tjenester. Det er stadig utvikling i kommunens helse- og omsorgstjenester, og i større prioriterte innovasjonsprosjekter vil kommunen inngå forskningssamarbeid og søke om midler til følgeforskning. I slike prosjekter kan samarbeid med privat sektor være aktuelt. Følgeforskning er forskning på hvordan et tiltak iverksettes og hva som gjør at det lykkes eller ikke. Slik forskning bidrar til læring om innovasjonsprosesser som kan ha nytte også utenfor det konkrete innovasjonsprosjektet.

Bergen kommune er vertskommune for Utviklings-senter for sykehjem og hjemmetjenester i Hordaland (USHT). USHT arbeider blant annet på oppdrag fra Helsedirektoratet og skal stimulere til samarbeid og kunnskapsdeling på tvers av utdanningsinstitusjoner, kommuner, fylkeskommuner og stat. Kommunen vil fortsette å dra nytte av USHT sin erfaring med samarbeid på tvers av organisasjoner, tilrettelegging for forskning, utvikling og implementering i helse- og omsorgstjenestene.

4. Samarbeidsområder

Kommunen ønsker å videreutvikle og etablere nye samarbeid med forsknings- og utdanningsmiljø som er relevante for alle helse- og omsorgstjenestene. Det gjelder spesielt på områder hvor det til nå har vært lite forskningssamarbeid, herunder:

I samarbeid med forsknings- og utdanningsmiljø vil reell brukermedvirkning vektlegges i alle prosjekter, og spesielt i prosjekter som adresserer sårbare grupper i samfunnet.

- Helseøkonomi og prioriteringer i kommunale helsetjenester
- Evaluering av tiltak/intervensjonsforskning
- Implementeringsforskning

18 <https://www.uib.no/nye-doktorgrader/141881/lys-som-behandling-s%C3%B8vnproblemer-hospersoner-med-demens>

19 <https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/folkehelse/prosjekt/helsefremmende-miljo-pasosiale-medier>

5. Forskningsfinansiering

Bergen kommune søkte i forrige planperiode om ekstern finansiering til flere forskningsutdanning og innovasjonsprosjekter. Kommunen har både vært partner i prosjekter ledet av forskningsmiljø og selv prosjekteier i andre prosjekt som har fått tildelt ekstern støtte sammen med forskningsmiljø. Dette har styrket kommunes satsing på utvikling av ny kunnskap betraktelig.

I tråd med nasjonale satsinger på kunnskap og innovasjon i offentlig sektor²⁰, har det vært en økning i antall finansieringsmuligheter for forskning, innovasjon og utdanning som er relevante for kommunene. Bergen kommune tar sikte på å øke forskning og innovasjonsaktiviteten gjennom å søke finansiering fra Norges Forskningsråd og andre relevante kilder sammen med anerkjente forskningsmiljø. Kommunen vil i større grad enn til nå søke om midler til frikjøp av ansattes tid for å sikre at forsknings- og innovasjonsaktiviteten ikke går på bekostning av ordinær drift. For best å nyttiggjøre seg av de finansieringsmulighetene som finnes, vil kommunen styrke sin kompetanse på søknad og administrasjon av forskning- og innovasjonsprosjekter.

Arbeidet med et godt kunnskapssystem for kommunens tjenester henger tett sammen hvilke nasjonale rammevilkår som finnes for forskning, innovasjon og utdanning i kommunene. I dag har kommunene et lovpålagt ansvar for å legge til rette for forskning. Bergen kommune har satset på en mer aktiv tilnærming til forskning, innovasjon og utdanning, og ønsker seg derfor et utvidet ansvar for forskning, med medfølgende økonomiske rammer. Et utvidet ansvar for forskning, og økonomiske rammer som muliggjør det vil tillate kommuner å aktivt bidra til et bedre kunnskapsgrunnlag for sine tjenester.

²⁰ HelseOmsorg21 og Meld. St. 30 (2019-2020) En innovativ offentlig sektor – Kultur, ledelse og kompetanse

6. Mål og tiltak

6.1 Systemer for kunnskapsutvikling

Bergen kommune vil jobbe systematisk med å styrke sin medvirkning til forskning og innovasjon i kommunale helse- og omsorgstjenester. For å oppnå dette er det nødvendig å bygge robuste systemer for kunnskapsutvikling og bruk av forskningsbasert kunnskap. Det er behov for bedre oversikt over

forsknings-, innovasjons- og utdanningsprosjekt som kommunen deltar i, samt bedre oversikt over kunnskapsbehov i kommunen. I samarbeid med andre kommuner, kan slike oversikter bidra til å tette det nasjonale kunnskapshullet omkring helseforskning i kommunal sektor.

Bergen kommune skal:

1. Sikre god oversikt over forsknings-, utdannings- og innovasjonsprosjekt tilknyttet helse- og omsorgstjenestene i Bergen kommune ved å utbedre portalen for innmelding av forskning- og innovasjonsprosjekter
2. Være motorkommune og pådriver for samarbeid om forskning, innovasjon og utdanning gjennom Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest og Kommunenes Strategiske Forskningsorgan Vest
3. Jobbe opp mot sentrale myndigheter for at kommuner skal få et utvidet ansvar for forskning med medfølgende finansiering, etter modell fra spesialisthelsetjenesten
4. Bygge kompetansemiljø for personvern i forskning innad i kommunen
5. Videreføre satsingen på offentlige ph.d.-stillinger og akademiske bistillinger for kommunalt ansatte i akademiske institusjoner
6. Videreføre arbeidet med å gjøre tilgjengelig data fra kommunens helse- og omsorgstjenester til forskning, på en måte som ivaretar krav til personvern og god forskningsetikk
7. Styrke kommunes egen kompetanse på analyse-, forbedrings- og prosjektarbeid, for å sikre kunnskapsbasert tilnærming i daglig drift

6.2 Forsknings samarbeid

Gjennom Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest har Bergen kommune sammen med de andre medlemskommunene etablert forskningssamarbeid med relevante forskningsinstitusjoner i regionen²¹. Kommunen vil videreutvikle dette samarbeidet i kom-

mende planperiode. En viktig arena for samarbeidet er Alrek helseklynge hvor kommunen er en aktiv og tilstedeværende partner. Videre vil kommunen jobbe for at Kunnskapskommunen skal utvides til flere av kommunens tjenesteområder.

Bergen kommune skal:

1. Fortsette arbeidet med å være en tydelig og synlig partner i Alrek helseklynge ved blant annet å delta i klyngens faggrupper og å invitere til temamøter med forskningsmiljøene
2. Videreføre den årlige fagkonferansen for Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest som setter fokus på forskningssamarbeid mellom kommunene og forskningsinstitusjonene
3. Utdele en forsknings- og innovasjonspris som kan løfte frem viktig forskning på helse- og omsorgstjenestene i Bergen kommune og omegnskommunene. Prisen skal tildeles enkelte forskningsprosjekt i forbindelse med den årlige fagkonferansen
4. Tydeliggjøre kommunenes behov for forskning og rolle i større forskningsprosjekt
5. Identifisere hemmende og fremmende faktorer for styrket forskningssamarbeid
6. Dele erfaringer med Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest sin modell for forskningssamarbeid med andre tjenesteområder i kommunen
7. Utvide Kunnskapskommunens arbeidsfelt til flere tjenesteområder i Bergen kommune

21 Universitetet i Bergen, Helse Bergen, Høgskulen på Vestlandet, Norge, VID vitenskapelige høyskole, Haraldsplass diakonale sykehus og Folkehelseinstituttet

6.3 Kunnskapsbasert innovasjon

Ny kunnskap kan og bør føre til justeringer og videreutvikling av daglig praksis i tjenestene. Kunnskap kan «omsettes» i innovasjon og nyskaping som gir nye måter å levere tjenester på. Innovasjon forstås her som noe som er nytt og nyttig, og som blir nyttiggjort²². Mens noen innovasjoner er drevet av resultater fra kunnskapsbasert kunnskap, er andre drevet av teknologisk utvikling eller andre former for kunnskap²³. For å hente ut mest mulig kunnskap fra innovasjonsprosesser er det viktig at slike prosesser dokumenteres med følgeforskning. Kommunen ønsker

derfor å ta initiativ til flere følgeforskningsprosjekter i samarbeid med relevante forskningsmiljø.

Kommunens satsing på e-helse og programmene Smart Omsorg og IDE-programmet er viktig for Bergen kommunes satsing på innovasjon i helse- og omsorgstjenestene. Programmene skal gi støtte og kompetanse til å utvikle, fornye, forbedre og effektivisere tjenestene.

Bergen kommune skal:

1. Være en aktiv part i kunnskapsbaserte innovasjonsprosjekt som kan utvikle kommunens helse- og omsorgstjenester
2. Søke på utlyste midler til innovasjon i offentlig sektor hos Forskningsrådet og andre relevante finansieringskilder
3. Ta initiativ til samarbeid med forskningsmiljø om følgeforskning for å dokumentere og evaluere innovasjonsprosesser
4. Sørge for at resultater fra kunnskaps- og innovasjonsprosjekter blir formidlet eksternt og tilbakeført til ledere og helsepersonell slik at man styrker kompetansen og bidrar til kunnskapsbasert praksis

22 KS – N3 (Nytt, nyttig og nyttiggjort)

23 <https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis>

6.4 Utdanning

Bergen kommunen skal arbeide målrettet med kompetanseutvikling og kompetanseheving for ansatte i den kommunale helse- og omsorgssektoren og fremme kommunens behov for innhold i helse- og omsorgsutdanningene. Bergen kommunen er en viktig praksisarena for skoleelever, lærlinger og studenter, som kommunen i større grad må utnytte strategisk i rekrutteringsøyemed. Det er også viktig å samarbeide med utdanningsinstitusjoner for å sikre masterstudier som kan styrke evnen til kunnskapshåndtering blant ansatte i tjenestene og potensielt rekruttere til offentlige ph.d.-stillinger i fremtiden.

Bergen kommune skal:

1. Bidra til at resultater fra forsknings- og innovasjonsprosjekt blir inkludert i utdannelsesløpet til relevante yrkesgrupper
2. Styrke praksisnære og tverrfaglige master- og videreutdanningstilbud
3. Dra nytte av forskningssamarbeid med universitet og høyskoler for å styrke samarbeidet om praksisplasser for studenter. Utvikle nye modeller for praksis og styrke veiledningskompetansen hos praksisveiledere i kommunene
4. Samarbeide med sykehus og utdanningsinstitusjoner om relevant utdanning og praksis på tvers av primær- og spesialisthelsetjeneste
5. Delta aktivt i samarbeidsfora med utdanningsinstitusjoner og formidle kommunens utdanningsbehov innen helse- og omsorgsutdanning og andre relevante utdanning for helse- og omsorgstjenestene

6.5 Kommunen som aktiv forskningspartner

Bergen kommune ønsker i større grad prosjekter som forsker med og ikke utelukkende på kommunens helse- og omsorgstjenester. Dette innebærer å involvere ansatte og brukere i forskningsprosessen der det er mulig og sørge for at både brukere og ansatte får utbytte av de forsknings- og innovasjonsprosjektene som blir gjennomført i kommunen.

Bergen kommune skal:

1. Videreføre og utvikle ordningen med forsknings- og utviklingskontakter (FoUkontakter) i etater med ansvar for helse- og omsorgstjenester
2. Fortsette det kontinuerlige arbeidet på tvers av etater og seksjoner rettet mot å identifisere kommunens kunnskapsbehov
3. Involvere ansatte og brukere i prosesser for å utvikle og samskape prosjektideer til forskning- og innovasjonsprosjekter initiert av kommunen
4. Legge vekt på involvering av ansatte og brukere i vurdering av mulige forskningssamarbeid
5. Legge til rette for følgeforskning som kan gi kunnskap om medvirkningsprosesser

6.6. Kunnskapsbasert praksis

Formålet med kunnskapsbasert praksis er å skape effektive helse- og omsorgstjenester av god kvalitet. Planer, tiltak, prosedyrer og infrastruktur som ikke er basert på ny kunnskap kan i verste fall få alvorlige helsemessige konsekvenser og være til hinder for best mulig ressursbruk. Kunnskap styrker beslutningsgrunnlaget til ledere og ansatte i sektoren, både i planleggingen og gjennomføringen

av tjenestene. Nytt av mer forskning i helse- og omsorgstjenestene forutsetter derfor at helsepersonell og andre ansatte vet hvordan de søker beste tilgjengelige kunnskap, og at prosedyrer, planer og tiltak baseres på kunnskapsbasert praksis. Det er også viktig at tjenestene organiseres slik at ansatte opplever et faglig miljø som legger til rette for å ta i bruk ny kunnskap og nye metoder.

Bergen kommune skal:

1. 1. Jobbe for at ansatte i kommunen skal få tilgang til oppdatert vitenskapelig kunnskap gjennom kunnskapsoppsummeringer og tilgang til vitenskapelig litteratur
2. Styrke kompetansen på kunnskapsbasert praksis for å nyttiggjøre seg av forskningsbasert kunnskap
3. Samarbeide med forskningsmiljøene om å evaluere nåværende praksis og sørge for at resultatene blir fulgt opp i justering av rutiner
4. Legge til rette for at kommunen kan anvende et oppdatert forskningsbasert kunnskapsgrunnlag for politiske planer og andre styringsverktøy

7. Økonomiske rammer for planen

De fleste av tiltakene i planen vil gjennomføres innenfor de ressursene byrådsavdelingen allerede disponerer. Kommunen deltar allerede i flere prosjekter hvor kommunens ansatte bidrar som en del av sine arbeidsoppgaver. Noen tiltak finansieres gjennom eksterne midler, blant annet gjennom søknader til Forskningsrådet. Tiltakene som listes opp under kan medføre behov for økt økonomisk ramme. Disse tiltakene vil spilles inn i ordinære budsjettprosesser.

- **Tiltak 6.1.3:** Videreføre satsingen på offentlige ph.d.-stillinger og akademiske bistillinger for kommunalt ansatte i akademiske institusjoner. En offentlig phd- stilling medfører en kostnad på 435 000 kr pr år i 3 år, totalt kr.1 305 000.
- **Tiltak 6.2.1:** Fortsette arbeider med å være en tydelig og synlig partner i Alrek helseklynge ved blant annet å delta i klyngens faggrupper og å invitere til temamøter med forskningsmiljøene. Dette tiltaket kan kreve at det ansettes en intern koordinator for Alreksamarbeidet i 50% stilling. Det vil medføre en årlig kostnad beregnet til 450 000 kr.
- **Tiltak 6.2.7:** Utvide Kunnskapskommunens arbeidsfelt til flere tjenesteområder i Bergen kommune. En utvidelse av Kunnskapskommunen vil øke arbeidsmengden og krever flere ressurser. En utvidelse til tilgrensende tjenesteområder som a) barnehage, skole og idrett, b) arbeid, sosial og bolig og c) kultur, mangfold og likestilling vil kreve inntil tre nye stillinger. Dette vil medføre en årlig kostnad på 3 millioner.

8. Oppfølging av mål og tiltak

Kommunen vil utarbeide en handlingsplan for arbeidet i perioden 2022-2027. Handlingsplanen vil revideres underveis i planperioden for å justere for relevante endringer. I handlingsplanen vil tiltakene konkretiseres ytterligere og det vil fastsettes kriterier for måloppnåelse.